

Het mes in uw aanvullend pensioen

Studiedienst PVDA | Kim De Witte

1	Verlaging rendementsgarantie en verhoging aanvullende pensioenleeftijd	2
1.1	Verlaging rendementsgarantie	2
1.2	Verhoging aanvullende pensioenleeftijd	2
2	Concrete gevolgen voor de rechthebbenden.....	3
2.1	Paul, 58 jaar oud en 40 jaar dienst in de scheikunde.....	3
2.2	David, 35 jaar oud en 10 jaar dienst als vertegenwoordiger	3
2.3	Marie, 25 jaar oud en pas begonnen als onthaalmedewerkster.....	4
3	Financiële sector haalt haar slag thuis	4
3.1	Contractbreuk.....	4
3.2	Onzekerheid als rode draad in het nieuwe pensioenbeleid.....	5
4	Andere keuzes zijn mogelijk en nodig	5

Samenvatting

De regering-Michel-De Wever wil, onder druk van Assuralia, de rendementsgarantie op aanvullende pensioenen verlagen of afschaffen. Een verlaging van de rendementsgarantie van 3,25% naar 1,5% betekent op lange termijn een verlaging van het minimale pensioenkapitaal met meer dan een derde. Voor veel werknemers zal dat verregaande gevolgen hebben. In deze studie worden drie concrete voorbeelden uitgewerkt.

Het aanvullend pensioen is loon. Veel werknemers zijn in het aanvullend pensioen-bootje gestapt met de belofte van een gegarandeerd minimumrendement. De afschaffing van deze garantie is een inbreuk op de rechtszekerheid en op het recht op eigendom.

Andere keuzes zijn nodig en mogelijk. Het lange termijn rendement op financiële markten ligt nog steeds hoger dan 3,25%. Meer pensioenzekerheid moet een doelstelling zijn van het huidige pensioenbeleid, zowel voor de wettelijke als de aanvullende pensioenen.

1 Verlaging rendementsgarantie en verhoging aanvullende pensioenleeftijd

1.1 Verlaging rendementsgarantie

De regering wil de rendementsgarantie op de stortingen voor het aanvullend pensioen verlagen. Deze garantie gaat ver terug in de tijd. Ze werd ingevoerd door het KB van 15 mei 1985 wat betreft de stortingen van werknemers (de zogenaamde werknemersbijdragen)¹ en werd hernomen door de wet op de aanvullende pensioenen van 6 april 1995² en door de nieuwe wet op de aanvullende pensioenen van 28 april 2003³. Met de laatste wet 2003 werd de rendementsgarantie uitgebreid tot de stortingen van de werkgevers (de werkgeversbijdragen).

De rendementsgarantie moet het aanvullend pensioen beschermen tegen de grillen van de markt. De minister die de wet op de aanvullende pensioenen ondertekende in 2003, formuleerde dat als volgt: "Een aanvullend pensioen is geen vrijblijvend beleggingsproduct, maar een onderdeel van de sociale bescherming. (...) Om de financiële risico's voor de aangeslotenen te beperken heeft de Wet op de aanvullende pensioenen een rendementsgarantie ingevoerd (...). De rendementsgarantie garandeert de aangeslotene bij zijn uittreding of pensionering minimale pensioenrechten. Op die manier wordt het financiële risico niet langer ten laste gelegd van de individuele aangeslotene."⁴

Met de belofte van een rendementsgarantie zijn heel wat werknemers in het aanvullend pensioen-bootje gestapt. Momenteel ongeveer 7 op 10. Sinds 1 januari 2004 is de rendementsgarantie gelijk aan 3,25 procent per jaar voor werkgeversbijdragen en 3,75 procent per jaar voor werknemersbijdragen. Voordien lag zij op 4,75 procent voor werknemersbijdragen. Volgens de berichten in de pers en de discussienota's in de NAR wil Assuralia, de belangenvereniging van de verzekeringsinstellingen, met ruggensteun van de regering, de rendementsgarantie verlagen of afschaffen, niet alleen voor de toekomst maar voor het verleden.

1.2 Verhoging aanvullende pensioenleeftijd

De regering wil niet alleen de rendementsgarantie verlagen of afschaffen, zij wil ook de leeftijd waarop men het aanvullend pensioen kan opnemen verhogen met drie jaar. De wet op de aanvullende pensioenen laat toe om het aanvullend pensioen op te nemen vanaf 60 jaar. De regering wil die leeftijd optrekken naar 63 jaar. Dat betekent dat het pensioenkapitaal nog drie jaar langer zal vast zitten bij de verzekeraar, zonder of met een lage rendementsgarantie.

Volgens de berichten in de pers wil de regering bij deze hervorming geen rekening houden met de lopende contracten. De verhoging van de aanvullende pensioenleeftijd is dus een streep door

¹ Met ingang op 1 januari 1986, zie artikel 14 tweede zin van het KB van 15 mei 1985 betreffende de activiteiten van de private verzorgingsinstellingen (B.S. 7 juni 1985).

² Met ingang op 30 april 1997, zie artikel 11 §3 van de wet van 6 april 1995 betreffende de aanvullende pensioenen (B.S. 20 januari 1996), ingevoegd door artikel 9 en 11 van het KB van 25 april 1997 tot wijziging van de wet van 6 april 1995 betreffende de aanvullende pensioenen (B.S. 30 april 1997).

³ Met ingang op 1 januari 2004, zie artikel 24 van de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingsstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (B.S. 15 mei 2003).

⁴ F. Vandenbroucke in het voorwoord van het handboek over aanvullende pensioenen, zie V. De Brabanter, G. Gieselink, V. Pertry, P. Roels en Y. Stevens, *Aanvullende pensioenen voor werknemers*, Kluwer, 2004, p. 56-57.

de rekening van werknemers nu reeds met brugpensioen zijn of nu bijvoorbeeld 58 jaar zijn en gepland hadden om hun pensioenkapitaal op te pakken vanaf 60 jaar. De werknemers in kwestie zullen nog vijf jaar moeten wachten.

2 Concrete gevolgen voor de rechthebbenden

Assuralia ijvert voor de invoering van een variabel rendement. Anno 2015 zou dat rendement volgens Assuralia gelijk moeten zijn aan 0,4%, dit is de opbrengst in 2015 op OLO's van 10 jaar. 0,4% is een bijzonder laag rendement. Het langere termijn rendement op OLO's van 10 jaar schommelt momenteel rond de 1%. Stel dat de regering de rendementsgarantie op aanvullende pensioenen afschaft of verlaagt naar bijvoorbeeld 1,5%, wat is dan het effect voor de werknemers met een aanvullend pensioen? We bekijken drie praktische voorbeelden.

2.1 Paul, 58 jaar oud en 40 jaar dienst in de scheikunde

Paul is 58 jaar. Hij is begonnen werken op 18 jaar in de scheikunde. Hij heeft zich opgewerkt tot logistiek bediende 'Planning'. De laatste 30 jaar bouwt hij aanvullende pensioenrechten op. Sinds 1 januari 1986 stort hij consequent 1.200 euro per jaar (100 euro per maand) in zijn pensioenplan. Daarop is een minimale rendementsgarantie van 4,75% van toepassing tussen 1986 en 2003 en van 3,75% sinds 2004.

Paul wou zijn aanvullend pensioenkapitaal oppakken over twee jaar, wanneer hij 60 wordt. Maar de regering wil daar dus een stokje voor steken en het kapitaal pas vrijgeven over vijf jaar, wanneer hij 63 wordt.

Als hij 63 jaar is, zal Paul een minimaal pensioenkapitaal trekken van 83.703 euro als de rendementsgarantie blijft zoals ze nu is. Voor de eerste 17 jaar van zijn pensioenopbouw (tussen 1986 en 2003) is er een garantie van 4,75%. Zijn jaarlijkse bijdrage tijdens die jaren, leidt tot een minimaal aanvullend pensioenkapitaal van 31.536 euro. Voor de volgende 16 jaren (van 2004 tot 2020) is er een garantie van 3,75%. Zijn jaarlijkse bijdrage tijdens die jaren leidt tot een minimaal aanvullend pensioenkapitaal van 26.868 euro. Het reeds opgebouwde pensioenkapitaal van 31.536 euro wordt verder gekapitaliseerd aan 3,75%. Dat leidt tot 56.835 euro. De som van 56.835 euro en 26.868 euro is gelijk aan 83.703 euro. Dit is het totale minimale pensioenkapitaal waar Paul recht op heeft als de rendementsgarantie blijft bestaan.

Als de regering de rendementsgarantie zou verminderen naar 1,5% voor alle dienstjaren, dan zou het minimale pensioenkapitaal waar Paul recht op heeft gelijk zijn aan 51.000 euro. Dat is maar liefst 30.703 euro minder.

2.2 David, 35 jaar oud en 10 jaar dienst als vertegenwoordiger

David is 35 jaar oud en werkt al 10 jaar als technisch-commercieel vertegenwoordiger. Hij heeft een laag basisloon en weet dat zijn wettelijk pensioen geen vetpot zal zijn. Daarom onderhandelde hij een stevig aanvullend pensioen. Zijn werkgever stort 2.400 euro per jaar (200 euro per maand) in zijn groepsverzekering.

Als de rendementsgarantie van 3,25% op werkgeversbijdragen van toepassing blijft, dan zal David op 65 jaar recht hebben op een aanvullend pensioenkapitaal van minimaal 169.344 euro. Als de regering het minimumrendement herleidt tot 1,5%, dan zal het minimaal aanvullend pensioenkapitaal waarop David recht heeft gelijk zijn aan 109.704 euro. Dat is maar liefst 59.640 euro minder.

2.3 Marie, 25 jaar oud en pas begonnen als onthaalmedewerkster

Marie is 25 jaar oud en pas begonnen als onthaalmedewerkster in een grote telefoniewinkel. Haar werkgever stort 50 euro per maand voor haar aanvullend pensioen in een groepsverzekering (of 600 euro per jaar). Zijzelf stort ook 50 euro per maand in haar groepsverzekering (600 euro per jaar).

Met een rendementsgarantie van 3,25% zullen de werkgeversbijdragen voor Marie tegen haar 65ste verjaardag een minimaal pensioenkapitaal opleveren van 42.336 euro. Met een rendementsgarantie van 3,75% zullen de werknemersbijdragen van Marie een minimaal pensioenkapitaal opleveren van 48.084 euro. De som van beide bedragen zorgt in totaal voor een minimaal pensioenkapitaal van 90.420 euro. Indien de regering de rendementsgarantie voor werkgevers- en werknemersbijdragen verlaagt naar 1,5%, dan zal het minimum pensioenkapitaal dat Marie opbouwt tegen haar 65ste verjaardag nog slechts gelijk zijn aan 54.852 euro. Dat is 35.568 euro of ongeveer één derde minder.

3 Financiële sector haalt haar slag thuis

De regering Michel verplicht de sociale partners een 'akkoord' te bereiken. Bij gebrek aan akkoord, zal de regering haar visie opleggen. Sociaal overleg nieuwe stijl. De visie van de regering sluit aan bij die van Assuralia: de rendementsgarantie van 3,25 en 3,75% is te hoog en moet weg of naar beneden. De minister van Pensioenen, Daniël Bacquelaine, laat daar geen twijfel over bestaan.

De verzekeraars vergelijken de 3,25 procent graag met het niveau van de Belgische 10-jaarsrente vandaag (zowat 1%). Zij zwijgen echter over het feit dat de Belgische rente de voorbije twintig jaar vaker boven die 3,25 procent lag, dan eronder. Ze zwijgen ook over de 5 procent beheerskosten die ze mogen aanrekenen bij de storting van de premie. De doelstelling is duidelijk: het pensioengeld kunnen beleggen in risicovolle investeringen, die meer opbrengen. En als het misloopt, de zwarte piet doorschuiven naar de werknemers.

3.1 Contractbreuk

Het aanvullend pensioen is loon. Veel werknemers zijn in het aanvullend pensioen-bootje gestapt met de belofte van een gegarandeerd minimumrendement. Dit rendement beschermt hun 'uitgestelde loon' in de groepsverzekering of het pensioenfonds. De rendementsgarantie is vooral een garantie op veilige beleggingen, tegen de grillen van de financiële markten.

De afschaffing van de garantie is een inbreuk op de rechtszekerheid. Mensen hebben keuzes gemaakt, rekening houdend met bepaalde afspraken (in hun arbeidsovereenkomst, in hun groepsverzekeringsreglement en in de wet⁵).

De afschaffing van de garantie voor de reeds gepresteerde diensttijd is ook een inbreuk op het recht op eigendom. De aanspraken op de opgebouwde pensioenreserves worden gekwalificeerd als eigendom in hoofde van de werknemers. Zij vallen onder de bescherming van artikel 1 Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (recht op eigendom). De overheid kan deze aanspraken niet zomaar onteigenen. Er moeten dwingende redenen zijn en specifieke procedures gevolgd worden.

3.2 Onzekerheid rode draad in huidig pensioenbeleid

De rendementsgarantie op aanvullende pensioenen zorgt ervoor dat verzekeraars voorzichtig omspringen met het pensioengeld van de werknemers. De garantie verminderen of afschaffen verlaagt de voorzichtigheid en vergroot de onzekerheid. Dat is een rode draad in het huidige pensioenbeleid.

Ook in de wettelijke pensioenen vergroot de regering de onzekerheid. Het puntensysteem dat de regering wil invoeren maakt de hoogte van het wettelijk pensioen afhankelijk van factoren waarop de pensioengerechtigde geen enkele vat heeft, zoals de overheidsfinanciën, de gemiddelde levensverwachting en het gemiddelde loon. Gegronde vrees bestaat dat deze factoren de wettelijke pensioenen in de toekomst systematisch zullen verlagen.

4 Andere keuzes zijn mogelijk en nodig

De pensioenen in België zijn laag. De pensioenkloof met de buurlanden bedraagt 11 tot 43 procent. De oorzaak ligt bij onze pensioenrechten, niet bij korter of langer werken. In plaats van de wettelijke pensioenen te versterken, bouwt de regering-Michel-De Wever ze verder af: de pensioenbonus werd afgeschaft (179,4 euro minder pensioen per maand voor iedereen die actief blijft tot de leeftijd van 65 jaar), gelijkgestelde periodes worden afgeschaft (loopbaanonderbreking en bepaalde vormen van tijdskrediet), het gezinspensioen wordt hervormd, het ambtenarenpensioen wordt afgebouwd en een puntensysteem zal worden ingevoerd, dat de pensioenen systematisch zal verlagen.

Alsof dat alles nog niet genoeg is geweest, viseert de regering nu ook de aanvullende pensioenen. De rendementsgarantie van 3,25 en 3,75% moet weg. Dat heeft verregaande gevolgen voor de rechthebbenden. Een verlaging van de rendementsgarantie van 3,25% naar 1,5% betekent op lange termijn een verlaging van het minimale pensioenkapitaal met meer dan één derde. Een rendementsgarantie van 3,25 en 3,75% is niet ondraagbaar als we de financiële markten bekijken van de afgelopen 20 jaar.

⁵ Artikel 24 van de Wet op de aanvullende pensioenen.

Andere keuzes zijn dan ook nodig en mogelijk. Eén op vijf ouderen in België leeft in armoede. Dat voor het derde rijkste land ter wereld. Die rijkdom is de afgelopen 15 jaar nog eens met 40% gestegen. Sterkere pensioenen zijn dan ook perfect betaalbaar indien we de welvaart wat eerlijker verdelen.